

УДК 343.97

Н. З. Магас*аспірант кафедри кримінального права та кримінології
Львівського національного університету імені Івана Франка***СПОСОБИ ЗМЕНШЕННЯ ЛАТЕНТНОСТІ КОРУПЦІЙНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ**

Як зазначав А.П. Закалюк, правоохоронні органи своїм завданням мають не лише протидію злочинності, а й скорочення її латентності. Водночас автор підкреслював, що на практиці такій діяльності увага майже не приділяється [1, с. 178]. І справді, зменшення латентності злочинності є надзвичайно важливою діяльністю, яка впливає на весь процес боротьби із згаданим явищем. Особливо це стосується корупційної злочинності як однієї з найбільш латентних видів злочинності. Абсолютна більшість корупційних злочинів залишаються «в тіні», тобто невідомими правоохоронним органам. Саме тому одним із найважливіших завдань у боротьбі з корупційною злочинністю є зменшення її латентності. Вагому роль у цьому процесі відіграють викривачі корупції, правовий статус яких потребує вдосконалення в Україні.

Питанню латентної злочинності і, зокрема, способам зниження латентності присвячена монографія В.Ф. Оболонцева, дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук П.О. Кривенцова, наукові дослідження О.М. Гуміна, Ю.П. Заблоцького. Велика увага питанню зменшення латентності корупційної злочинності, зокрема і вивченню правового статусу викривачів, приділяється громадськими організаціями, які ведуть боротьбу з корупцією, серед них найвідомішою є Transparency International. Водночас недостатньо уваги приділено способам зменшення латентності корупційної злочинності в науковій літературі.

Метою статті є дослідження способів зменшення латентності злочинності та, зокрема, корупційної злочинності, а також аналіз правового статусу викривачів в Україні та за кордоном.

Для розгляду даного питання потрібно, насамперед, виділити особливості латентності як об'єкта, на який впливають. До таких особливостей належать:

1. Прихованість (неявність) багатьох елементів латентності як об'єкта, що ускладнює їх сприйняття та моделювання впливу. У цьому полягає суть латентної злочинності – інформація про неї невідома правоохоронним органам. Але водночас така інформація в абсолютній більшості випадків відома хоча б комусь – виконавцеві злочину, потерпілому, свідкам. Тому впливати на латентність злочинності потрібно, зокрема, шляхом виявлення таких осіб і отримання від них інформації.

2. Латентна злочинність є частиною фактичної злочинності. Тому вплив на злочинність загалом буде і впливом на латентну злочинність зокрема.

3. Масштаби латентної злочинності великі, і вона щонайменше в кілька разів перевищує зареєстровану злочинність.

З такої ситуації є два виходи: перший – не помічати латентної злочинності, другий – розробляти нові підходи, залучати нових суб'єктів, діяльність яких буде ефективнішою та менш затратною [2, с. 778–779]. Оскільки перший варіант неприпустимий, зменшення латентності злочинності потребує нових підходів, які розглядатимуться нижче.

Зменшення латентності злочинності полягає у виявленні й усуненні причин, які таку латентність зумовлюють. Не варто плутати це поняття із протидією та попередженням латентної злочинності, оскільки мета згаданих видів діяльності різна: перша спрямована на зменшення кількості латентних злочинів у структурі злочинності, водночас загальна кількість вчинених злочинів може і не змінитися, друга – на скорочення кількості вчинених злочинів і покращення їхньої якісної характеристики [3, с. 127–128].

Для ефективного застосування заходів із зменшення латентності злочинності варто провести класифікацію таких заходів.

Так, П.О. Кривенцов усі заходи з мінімізації латентності злочинності поділяє на три основні напрями залежно від виду латентності, на яку треба впливати:

1. Загальні заходи, спрямовані на мінімізацію латентності всієї злочинності (підвищення загального рівня правосвідомості населення, зокрема й працівників правоохоронних органів; створення правової ідеології, відповідно до якої дотримання прав і свобод людини та їх захист є найвищою цінністю; створення і розвиток соціального контролю з боку суспільства за своїми членами, соціальними групами, державними органами; викорінення переконання про безкарність правопорушників).

2. Заходи, спрямовані на зменшення природної латентності (розвиток інституту допомоги свідкам і потерпілим; забезпечення співпраці громадян із правоохоронними органами, зокрема, шляхом матеріального винагородження за повідомлення важливої інформації; удосконалення законодавства, зокрема, передбачення відповідальності за неповідомлення про злочин,

удосконалення взаємодії з особами, які заявляють про злочини; підвищення довіри громадян до правоохоронних органів, використання телефонів довіри для повідомлення про злочини; проведення огляду віктимізації населення шляхом опитувань, розроблення подальшого плану роботи правоохоронних органів на основі результатів цих опитувань).

3. Заходи, спрямовані на зменшення штучної злочинності (розширення штату працівників правоохоронних органів і покращення їх взаємодії з іншими державними та недержавними органами у сфері виявлення інформації про злочини; періодичне навчання працівників правоохоронних органів із метою підвищення кваліфікації; покращення матеріально-технічного забезпечення правоохоронних органів; винагородження працівників правоохоронних органів за належне виконання своїх обов'язків і посилення відповідальності за дії, що перешкоджають реєстрації повідомлень про злочини; активізація діяльності правоохоронних органів із виявлення вчинених злочинів з урахуванням результатів опитувань населення, інформування громадян про можливі посягання на їхні права, спілкування із представниками громадських об'єднань; створення кримінологічних підрозділів в структурі правоохоронних органів; вивчення латентних жертв тощо) [3, с. 128–145].

Наведена вище класифікація є доцільною з огляду на те, що кожен вид латентності має різні причини, а отже, потребує різних методів впливу на них.

В.Ф. Оболонцев шляхи і способи зменшення латентності злочинів класифікує залежно від сфери, в якій вони здійснюються, і поділяє їх на:

1. Заходи у сфері виховання громадян. До цих заходів вчений відносить підвищення рівня правової культури та правосвідомості громадян шляхом правового виховання.

2. Заходи в соціальній сфері. Мета таких заходів – підвищення рівня довіри населення до правоохоронних органів, а також посилення контролю громадянського суспільства за діяльністю цих органів. Такі заходи можуть полягати в наданні об'єднанням громадян додаткових повноважень щодо контролю за правоохоронними органами та виявлення латентної злочинності, а також у діяльності засобів масової інформації (далі – ЗМІ) в такій сфері. Загалом, вчений вважає, що забезпечення добробуту громадян у соціальній сфері також матиме позитивний вплив на зниження рівня латентності злочинності.

3. Заходи в правоохоронній сфері. Тут йдеться про діяльність спеціальних підрозділів Міністерства внутрішніх справ (далі – МВС) – центрів громадських зв'язків, що відповідають за висвітлення діяльності правоохоронців.

4. Заходи в державно-політичній сфері. Серед таких заходів вчений називає діяльність омбудсмена, який має низку прав, що сприяють зниженню рівня латентності злочинів.

5. Заходи в нормотворчій сфері. Зокрема, у сфері гарантування безпеки потерпілих осіб. Недопущення надто широкої криміналізації діянь, декриміналізація діянь, які не становлять великої суспільної небезпечності, сприятиме зменшенню навантаження на працівників правоохоронних органів і слугуватиме способом підвищення ефективності їхньої роботи [4, с. 81–96].

Така класифікація також є важливою із практичного погляду, оскільки визначає основні напрями заходів із зменшення латентності злочинності.

У підсумку В.Ф. Оболонцев наводить такі найбільш важливі заходи і способи зниження латентної злочинності: «а) вдосконалення статистичного обліку злочинів; б) підвищення вимог до додержання порядку ведення кримінально-правової статистики; в) підвищення рівня професіоналізації працівників правоохоронних органів, зміцнення їх матеріальної бази; г) широке проведення правової пропаганди серед населення з метою підвищення його правової культури і правосвідомості; г) вдосконалення законодавчих та інших норм, що регламентують діяльність правоохоронних органів, систематичний і принциповий контроль за їх додержанням; д) забезпечення гарантій захисту свідків і потерпілих; е) усунення необ'єктивності, неповноти статистичних показників про фактичну злочинність, формального ставлення працівників статистичного обліку до дорученої роботи, виключення випадків зловживань з їх боку; ж) систематичне проведення аналітичної роботи з визначення кількісно-якісних характеристик злочинності, виявлення повної кримінологічної характеристики особи злочинців; з) своєчасна розгорнута публікація даних про злочинність у країні, призначена для практичних працівників і науковців» [5].

Здається, що комплексна реалізація всіх вищезазначених заходів сприятиме зменшенню латентності злочинності, проте така діяльність потребує значних фінансових ресурсів.

О.М. Гумін пропонує низку заходів для зменшення латентності насильницьких злочинів. Фактично всі ці заходи можуть слугувати способами зменшення латентності будь-якого виду злочинності. Так, вчений пропонує вживати таких заходів: «виховання громадян в дусі високої правосвідомості та законслухняності; широке проведення правової пропаганди серед населення з метою підвищення його правосвідомості і правової культури; вдосконалення законодавства; вдосконалення статистичного обліку та звітності підрозділів органів внутрішніх справ (далі – ОВС)

та медичних установ; забезпечення гарантій захисту свідків і потерпілих; усунення необ'єктивності, неповноти статистичних показників про фактичну злочинність, підвищення вимогливості до додержання порядку, ведення статистичного обліку шляхом посилення контролю над ним; підняття рівня професіоналізації працівників правоохоронних органів, зміцнення їхньої матеріальної бази; систематичне проведення аналітичної роботи з визначення кількісно-якісних характеристик злочинності, виявлення повної кримінологічної характеристики особи злочинців; розширення можливостей контролю за діяльністю правоохоронних та інших органів з боку громадськості; забезпечення незалежності ЗМІ» [6, с. 230].

Щодо корупційної злочинності, то їй притаманні, крім загальних для всіх видів злочинності способів зниження латентності, також свої, окремі. Слушно висловився А.П. Закалюк, який зазначав, що «латентні злочини мають різні причини та механізми набуття ознак латентності, а звідси передбачаються різні форми і засоби скорочення латентної злочинності» [1, с. 178].

З метою зниження латентності корупційної злочинності, на думку П.О. Кривенцова, варто вжити таких заходів: аналіз і активний моніторинг рахунків і майна державних службовців та їхніх родичів; аналіз матеріалів ЗМІ; опитування населення для виявлення латентних жертв; розширення повноважень органів по боротьбі з корупцією щодо збору й опрацюванню кримінологічно значущої інформації; винагородження громадян, які повідомляють про корупційну злочинність, а також винагородження працівників правоохоронних органів, які повідомляють про факти корупції в своєму відомстві [3, с. 151].

Варто звернути увагу на те, що перші три заходи є радше методами виявлення латентної злочинності. Щодо останніх двох заходів, то їхнє запровадження здається цілком доцільним для зменшення латентності корупційної злочинності.

Широкий спектр заходів, які б могли значно зменшити латентність корупційної злочинності, наведений у Законі України «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 рр.» від 14 жовтня 2014 р. № 1699–VII. До цих заходів належать такі: ухвалити закон про захист осіб, які добросовісно повідомляють про корупційні правопорушення (викривачів), передбачивши обов'язок повідомлення та захист викривачів, створення внутрішніх і зовнішніх каналів подання інформації, системи захисту викривачів від утисків та переслідування, а також заходи стимулювання повідомлень про корупцію, покладення на спеціально уповноважений орган функцій із проведення моніторингу й аналізу практики застосування закону та вжиття заходів щодо його

належного застосування, запровадження санкцій за приховування фактів корупційних правопорушень; організувати широку загальнонаціональну інформаційну кампанію з роз'ясненням положень закону. Здійснювати на постійній основі навчання з питань добросовісного повідомлення про факти корупції [7]. Хоча вже добігає кінця 2017 р., фактично жоден із наведених вище заходів не здійснено.

Як вже зазначалося, способами зменшення латентності злочинності є вплив на причини, що цю латентність зумовлюють. Тому варто скласти перелік спеціальних заходів із зменшення латентності корупційної злочинності, зважаючи на причини її латентності. До основних причин латентності корупційної злочинності варто віднести неповідомлення громадянами про вчинені щодо них чи відомі їм корупційні злочини через небажання витратити на повідомлення свій час, страх перед помстою з боку виконавців корупційних злочинів, причетність до корупційного злочину, недовіру до правоохоронних органів тощо, а також халатність і непрофесійність працівників правоохоронних органів, безпідставні відмови у відкритті кримінального провадження. Під час розроблення програми зменшення латентності корупційної злочинності треба передбачити заходи, що впливатимуть на кожен із цих причин, мінімізуючи її вплив.

Так, із небажанням громадян витратити свій час на повідомлення про корупційні злочини можна боротись кількома шляхами. Передусім, необхідно підвищувати правосвідомість громадян. Повідомлення про корупційні злочини має вважатися моральним обов'язком громадянина, а така діяльність повинна вважатися в суспільстві прикладом для наслідування. Цього можна досягти шляхом проведення різноманітних заходів, використання соціальної реклами на телебаченні з популяризації викриття корупційних злочинів. Велику роль у цій діяльності відіграють громадські організації.

Ефективно боротися з неповідомленням про корупційні злочини можна завдяки встановленню відповідальності за неповідомлення про корупційні злочини та передбаченню матеріальної винагороди особам, які про такі злочини повідомляють. Для цього необхідно внести відповідні зміни до нормативно-правових актів. Тоді мотивація громадян повідомляти про корупційні злочини значно зросте як через страх відповідальності, так і через бажання отримувати винагороду.

Щодо заохочення повідомлення про корупцію, то світовий досвід тут різний. Так, відповідно до європейської моделі, стимулом слугує моральне заохочення з огляду на те, що викривати корупцію – це обов'язок кожного свідомого громадянина в Європі. Показовим прикладом є те,

що в Ірландії викривач корупції отримав звання «Людина року». Суттєво відрізняється американська модель, де за викриття корупції передбачена грошова винагорода в розмірі певного відсотка від будь-яких вилучених коштів і штрафів, яка слугує компенсацією за ризики і зусилля, докладені викривачем [8]. Схожа норма передбачена ст. 15 проекту закону № 4038-а «Про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам», відповідно до якої, якщо внаслідок здійсненого згідно із законом розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам до бюджету повернуто кошти, викривачу виплачується грошова винагорода в розмірі 10 відсотків від повернутих коштів [9].

Схожа практика існує і в Південній Кореї, де у 2002–2013 рр. Комісією із цивільних прав та боротьби з корупцією було отримано 28 246 повідомлень про порушення. Результатом розкриття 220 випадків було повернення 60,3 мільйона доларів, а 6,2 мільйона доларів виплатили як винагороду інформаторам [10].

Як показують результати проведеного нами інтернет-опитування, на запитання «Якщо б за повідомлення правоохоронних органів про корупційні злочини було встановлено матеріальну винагороду (наприклад, 10–15% від суми сплаченого штрафу чи конфіскованого майна), чи вплинуло б це на повідомлення Вами про корупційні злочини?» 32,9% респондентів відповіли ствердно, 12,7% зазначили, що це б на них вплинуло, але оскільки вони не вірять в те, що справді зможуть отримати винагороду за таке повідомлення, то все одно б не повідомляли про корупційні злочини, 53,4% зазначили, що це б на них не вплинуло ніяк. Хоча й більше, ніж половина респондентів зазначили, що на них би не вплинуло встановлення винагороди за повідомлення про корупційний злочин, майже третина респондентів все ж стали б повідомляти про корупційні злочини за передбачення такої норми, а отже, такий спосіб зменшення латентності корупційної злочинності здається доцільним. Водночас дуже важливо, щоб частка опитаних, які просто не вірять у можливість отримання винагороди, побачили реальні приклади таких випадків, тоді і вони б стали повідомляти про корупційні злочини.

Щодо відповідальності за неповідомлення про вчинені злочини, то, як показують результати інтернет-опитування, на запитання «Якщо б за неповідомлення про відомі Вам корупційні злочини було встановлено відповідальність, то чи вплинуло б це на Вас?» 27,8% респондентів відповіли ствердно, 34,2% зазначили, що все залежало б від виду відповідальності, і повідомляли б лише за встановлення суворої відповідальності, 17,7% опитаних заперечили вплив на них встановлення відповідальності за неповідомлення про

корупційні злочини. Решта респондентів зазначили свої варіанти відповіді. Результати опитування доводять, що в разі встановлення суворої відповідальності за неповідомлення про корупційний злочин майже дві третини респондентів повідомляли б про такі злочини. Проте здається, що встановлення відповідальності за неповідомлення про злочини для України все-таки є пережитком попередньої системи, тому передбачити відповідальність варто, але лише як тимчасовий захід, до досягнення помітних успіхів у боротьбі з корупцією в країні.

Додатково зауважимо, що така відповідальність є доцільною лише щодо конкретних осіб. Так, за неповідомлення про корупційний злочин мають нести відповідальність лише ті особи, яких захищає закон як викривачів корупції. Важливо звернути увагу і на те, що стосовно громадян, які запропонували, пообіцяли або надали неправомірну вигоду, запровадження відповідальності за неповідомлення про одержання неправомірної вигоди або прийняття пропозиції чи обіцянки надати неправомірну вигоду не має сенсу, адже в такому разі згадана особа мала б додатково зізнатися у вчиненні нею злочину (давання чи пропозиція або обіцянка неправомірної вигоди), що суперечить законодавству. Проблеми можуть також виникнути і на етапі доказування того факту, що особа знала про вчинений злочин. Труднощі виникатимуть і через те, що притягнути особу до відповідальності за неповідомлення про корупційний злочин можна лише після встановлення судовим порядком факту, що такий злочин було вчинено.

Принагідно варто зазначити, що з такою причиною латентності, як причетність осіб, які надали, запропонували чи пообіцяли неправомірну вигоду, до корупційних злочинів, які передбачають прийняття пропозиції, обіцянку або одержання неправомірної вигоди, можна боротися, застосовуючи заохочувальну норму, передбачену ч. 5 ст. 354 Кримінального кодексу України, яка встановлює умови звільнення від кримінальної відповідальності осіб, які надали, запропонували чи пообіцяли неправомірну вигоду. Важливо також, щоб інформація про наявність цієї норми було відома населенню [11].

З метою боротьби з такою причиною латентності, як страх громадян перед помстою, потрібно забезпечити надійний захист осіб, які повідомляють про вчинені корупційні злочини. Окрему увагу в питанні зменшення латентності корупційної злочинності варто приділити захисту викривачів корупції.

Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р. № 1700–VII закріплює положення про захист викривачів. Реалізація цих положень на практиці може стати ефективним

способом зменшення латентності корупційної злочинності. Так, ст. 53 згаданого Закону передбачає:

- особливий захист та гарантії для осіб, які повідомляють про порушення Закону;
- можливість анонімного повідомлення про порушення даного Закону, вимоги до такого повідомлення та порядок його розгляду і дії за наслідками такого розгляду;
- обов'язок посадових і службових осіб державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, посадових осіб органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, їх структурних підрозділів у разі виявлення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення чи одержання інформації про вчинення такого правопорушення працівниками відповідних державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, їх структурних підрозділів у межах своїх повноважень ужити заходів щодо припинення такого правопорушення та негайно письмово повідомити про його вчинення спеціально уповноваженого суб'єкта у сфері протидії корупції [12].

Дуже важливим є ухвалення закону про захист викривачів, яке передбачається вже згаданою Антикорупційною стратегією. Відповідний законопроект № 4038-а «Про захист викривачів і розкриття інформації про шкodu або загрозу суспільним інтересам» перебуває у Верховній Раді ще з липня 2016 р., проте досі не був ухвалений. Ефективна реалізація положень закону стане можливою лише за наявності чотирьох чинників: «суспільної уваги медіа до викривачів (поширення думки, що діями викривача можна забезпечити невідворотність покарання для корупціонера), безперервного потоку викривачів (що залежить також і від першого); тиску громадських організацій (підтримки викривачів корупції); підтримки міжнародних організацій та політичної волі держави» [10]. Ухвалення зазначеного закону також дуже важливе з огляду на те, що він розширює коло осіб, які можуть бути викривачами, адже чинне законодавством гарантує захист лише для працівників органів державної влади, місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного та приватного права.

Про те, що запровадження дієвої системи захисту викривачів в Україні буде результативним, свідчать дані дослідження, що проводилося організацією Transparency International (Барометр Світової Корупції) в 42 країнах, участь у ньому взяло 60 000 чоловік. Українських респондентів (1 507 осіб) опитали з 24 лютого 2016 р. по 26 травня 2016 р. За результатами даного дослідження корупцію назвали головною проблемою 56% населення, 42% – не готові про неї повідомляти, і лише 14% бояться помсти після викрит-

тя. Тобто 58% респондентів готові про корупцію повідомляти.

Показовим прикладом боротьби українців із корупцією є справа викривачів Товариства Червоного Хреста України. Волонтери Товариства звернулися до Transparency International та до журналістів із повідомленнями про корупційні зловживання в Товаристві (розтрату державних коштів, продаж гуманітарної допомоги й інші). У результаті перевірки, здійсненої за численними запитами юристів Transparency International, було виявлено, що Міністерство охорони здоров'я виплатило Товариству Червоного Хреста України 252,3 мільйонів гривень із коштів державного бюджету, проте діяльність у сфері охорони здоров'я патронажною службою Товариства не здійснювалась. Зараз тривають процеси по поверненню цих коштів у бюджет [8].

Про невіру в ефективність боротьби з корупцією, яка ведеться правоохоронними органами, свідчать результати проведеного нами опитування: лише 13,9% опитаних в ефективність цієї боротьби вірять, решта 86,1% – ні. З цієї причиною латентності корупційної злочинності можна боротися в кількох напрямках:

1. Звітування про результати роботи цих органів у ЗМІ. Тоді громадськість буде бачити, що органи працюють, а отже, і працюватимуть над розкриттям злочинів, про які вони повідомляють.

2. Показ у ЗМІ реальних випадків повідомлення громадянами про корупційні злочини і подальшого успішного їх розкриття.

3. Проведення відкритих заходів за участі органів, що протидіють корупції, та громадськості з метою підвищення рівня довіри населення до правоохоронних органів. На таких заходах працівники органів повинні ознайомлювати з ознаками корупційних злочинів, особливостями їх розкриття та важливістю цього процесу для суспільства.

І нарешті, розглянемо таку причину латентності корупційної злочинності, як халатність і непрофесіоналізм працівників правоохоронних органів та безпідставні відмови у відкритті кримінального провадження.

Із зазначеною проблемою можна боротися в кількох напрямках:

1. Проведення спеціалізованих навчань працівників правоохоронних органів. Таке навчання повинно бути систематичним і проводитися досвідченими фахівцями в цій сфері, зокрема й іноземними спеціалістами. Програма навчання має передбачати оновлення знань про корупційні злочини, методи їх розслідування тощо.

2. Покращення матеріально-технічної бази правоохоронних органів. Це забезпечить можливість результативного розслідування корупційних злочинів, зокрема, із застосуванням новітньої техніки.

3. Матеріальне та моральне заохочення працівників за успішну роботу з розкриття корупційних злочинів. Такий захід слугуватиме стимулом для працівників органів, що ведуть боротьбу з корупцією, та скоротить кількість відмов у відкритті кримінальних проваджень.

4. Особливий контроль за розслідуванням корупційних злочинів із боку керівництва правоохоронних органів.

5. Застосування дисциплінарної відповідальності за випадки безпідставної відмови у відкритті кримінального провадження.

Висновки. Зменшення латентності злочинності полягає у виявленні й усуненні причин, які таку латентність зумовлюють. Заходи із зменшення латентності злочинності класифікують за різними критеріями – залежно від виду латентності, на яку впливають, за напрямками заходів із зменшення латентності. Серед основних способів зменшення латентності корупційної злочинності можна назвати такі: проведення різноманітних заходів для підвищення правосвідомості громадян і сприяння довірі до правоохоронних органів, передбачення винагороди за повідомлення про корупційний злочин, тимчасове передбачення відповідальності за неповідомлення про корупційний злочин, вдосконалення правового статусу викривачів. Способи зменшення латентності корупційної злочинності наведеними не обмежуються і потребують постійного розширення та вдосконалення для отримання ефективного результату.

Література

1. Закалюк А.П. Курс сучасної української кримінології : теорія і практика : у 3-х кн. – К. : Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – Кн. 1 : Теоретичні засади та історія української кримінологічної науки. – 424 с.
2. Теоретические основы исследования и анализа латентной преступности : [монография] / под ред. С.М. Иншакова. – М. : Юнити-Дана ; Закон и право. Серия «Научные издания для юристов», 2011. – 839 с.
3. Кривенцов П.А. Латентная преступность в России : криминологическое исследование : дисс. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Уголовное право и криминология; уголовно-исполнительное право» / П.А. Кривенцов ; Московский государственный юридический университет имени О.Е. Кутафина. – Москва, 2014. – 184 с.
4. Оболенцев В.Ф. Латентна злочинність : проблеми теорії та практики попередження / В.Ф. Оболенцев. – Харків : Видавець СПД Н.М. Вапнярчук, 2005. – 128 с.
5. Оболенцев В.Ф. Актуальні проблеми латентної злочинності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / В.Ф. Оболенцев ; Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. – Харків, 2001. – 19 с.
6. Гумін О.М. Проблема латентності насильницької злочинності : шляхи вирішення / О.М. Гумін // Університетські наукові записки Хмельницького університету управління та права. – 2009. – Вип. 2(30). – С. 226–231.

7. Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 рр. : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1699–VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>.

8. Transparency International Україна [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ti-ukraine.org/>.

9. Проект закону про захист викривачів і розкриття інформації про шкоду або загрозу суспільним інтересам № 4038а від 20 липня 2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=59836.

10. Викривачі [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vykryvachi.trudovi.org/>.

11. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341–III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

12. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700–VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/page>.

Анотація

Магас Н. З. Способи зменшення латентності корупційної злочинності. – Стаття.

Стаття присвячена аналізу способів зменшення латентності злочинності взагалі та корупційної злочинності зокрема. Визначено особливості латентності як об'єкта, на який впливають. Встановлено зміст зменшення латентності злочинності. Наведено класифікацію заходів зменшення латентності залежно від виду латентності (штучна, природна) та залежно від напрямку здійснення заходів. Виділено способи зменшення латентності корупційної злочинності залежно від причин, що таку латентність зумовлюють. Проаналізовано правовий статус викривачів за українським законодавством та розглянуто закордонну практику повідомлення викривачами про випадки корупції. Запропоновано способи зменшення латентності корупційної злочинності в Україні.

Ключові слова: латентна злочинність, латентність, корупційна злочинність, викривачі корупції.

Аннотация

Магас Н. З. Способы уменьшения латентности коррупционной преступности. – Статья.

Статья посвящена анализу способов уменьшения латентности преступности вообще и коррупционной преступности в частности. Определены особенности латентности как объекта, на который оказывают влияние. Установлено содержание уменьшения латентности преступности. Приведена классификация мер по уменьшению латентности в зависимости от вида латентности (искусственная, естественная) и от направления мероприятий. Выделены способы уменьшения латентности коррупционной преступности в зависимости от обуславливающих её причин. Проанализирован правовой статус обличителей по украинскому законодательству и рассмотрена зарубежная практика информирования обличителями о случаях коррупции. Предложены способы уменьшения латентности коррупционной преступности в Украине.

Ключевые слова: латентная преступность, латентность, коррупционная преступность, обличители коррупции.

Summary

Mahas N. Z. Ways to reduce the latency of corruption crime. – Article.

The article is devoted to the analysis of ways to reduce the latency of crime and corruption crime in particular. The features of latency as the influenced object are determined. The content of crime latency reduction is established. The classification of latency reduction measures depending on the type of latency (artificial, natural) and

depending on the direction of their implementation is given. The ways to reduce the latency of corruption crime depending on the reasons that cause such latency are defined. The legal status of the whistleblowers under the Ukrainian legislation is analyzed and the foreign practice of whistleblowers informing about corruption is considered. The ways of reduction of corruption crime latency in Ukraine are offered.

Key words: latent crime, latency, corruption crime, whistleblowers.